

דברי תורה לפרשת וישלח

מאת הרב מתניה ידיד

בין ארץ לשמים

אמרה חסידית ידועה אומרת כי כל העולם חושב שבגלל שנבראה לנו היד נצטוונו במצוות התפילין אך ההיפך הוא הנכון הייתה מצוות תפילין בעולם ועל כן נבראה לנו היד שתוכל לממש את המצווה הזאת. במילים אחרות, המציאות הרוחנית של התפילין קודמת ליד האנושית ורק משום שהיא זקוקה למימוש נבראה היד שתניח עליה את התפילין.

כך ניתן לתאר את מה שקורה בפרשתנו בין יעקב לעשו. יעקב מתכונן ואף ירא מעשו שיבוא ויכה אותו אם על בנים. הוא מתכונן לדורון, תפילה ומלחמה ומכין את ילדיו לקראת המפגש הטעון והמסוכן עם עשו. אך בפועל במקום להיפגש עם עשו הוא נפגש קודם כל עם מלאך, עם מציאות רוחנית הקודמת למציאות הגשמית. מי שיתבונן בפסוקים יתקשה לראות באופן מובהק שהאיש שאיתו הוא נאבק הוא דוקא מלאך. כשהמקרא מעוניין שנדע שזה היה מלאך הוא כותב מפורש את זהותו כפרשת העקידה אצל אברהם, אצל הגר אצל בלעם ועוד. אך כאן באופן מכוון התורה מטשטשת את הזהות ומציגה אותו כאדם ומשאירה לחז"ל את הפרשנות והביאור שמדובר ב'שרו של עשו' ובמלאך שמימי. יש כאן טשטוש מכוון שבא להדגיש את משמעות וחשיבות המפגש עם עשו הרוחני והגשמי גם יחד. עשו אינו אח זועם שמעוניין להרוג את אחיו ויעקב הוא לא האח הבורח מאחיו הגדול אלא יש כאן שתי מציאויות גבוהות יותר שעתידות להשפיע על עתיד העולם ועל כן יש צורך בביורור רוחני לפני המפגש הגשמי.

המפגש בין יעקב למלאך 'לבדו' מסתיים בבקשת המלאך לשלחו. על כך אומר המדרש (משנת רבי אליעזר, טו)

"ר' שמעון אומר תדע לך שהצדיקים גדולים מן המלאכים, מי גדול המשלח או המשתלח? הוי אומר המשלח שכן האב משלח את בנו והרב את תלמידו וכתב בצדיקים ויאמר שלחני כי עלה השחר הוי שהצדיקים גדולים מן המלאכים."

בעצם בקשת המלאך מיעקב לשלחו ניכר מי גדול ממי. ועם זאת אומר לו יעקב 'לא אשלחך כי אם ברכתני' על אף התלות של המלאך ביעקב, יעקב דורש ממנו ברכה. יעקב אינו מוותר על המציאות הרוחנית של עשו, על המלאך שלו. הוא יודע שגם שם ישנו תיקון שיכול להיעשות.

בסוף המפגש כאשר יעקב אומר לעשו 'עד אשר אבוא אל אדוני שעירה' מפרש המדרש שהכוונה היא לדברי הנביא עובדיה 'ועלו מושיעים לשפוט את הר עשו' ניתן לראות את זה באותו אופן של בקשת הברכה של יעקב מהמלאך. הביורור הרוחני והמעשי יתממשו יחד באחרית הימים כאשר יגיע יעקב אל עשו ולאחר המשפט תוכל להיות הגאולה השלימה. כך בפרשתנו ישנה פגישה עם מלאך לפני הפגישה הממשית עם עשו, וכך באחרית הימים המציאות הרוחנית תושלם לאחר המפגש שיאפשר את הגאולה השלימה, במהרה בימינו.